The background features a periodic table of elements with a blue-to-yellow gradient overlay. A hand is visible holding a pen, positioned as if about to write on the table. The text is centered over the table.

**Періодичний закон Д.І.
Менделєєва.
Періодична система
хімічних елементів, її
структура.**

Гра «Так» чи «Ні»

□ 1. До групи лужних металів належать:
Літій, Натрій, Рубідій, Цезій

Так

2. До галогенів належать:
Хлор, Бром, Манган, Оксиген

Ні

3. До групи інертних елементів належать:
Гелій, Неон, Ферум, Аргон

Ні

4. Хімічна активність лужних металів зростає із збільшенням відносної атомної маси

Так

5. Хімічна активність галогенів спадає із збільшенням відносної атомної маси

Так

6. Оксиди лужних металів виявляють основний характер.

Так

7. Натрій і Калій взаємодіють з водою за звичайних умов.

Так

8. Метали натрій і калій м'які, легко ріжуться ножом.

Так

9. Усі лужні метали мають однакову густину, а також однакові значення температур плавлення та кипіння.

Ні

10. Галогени взаємодіють з металами,
утворюючи солі

Так

11. Інертні елементи – типові неметали

Ні

12. Галогени – типові неметали

Так

В основу класифікації Д. І. Менделєєв поклав значення відносної атомної маси.

На кожний елемент із 63 відомих Д.І. Менделєєв склав картку, де зазначив символ хімічного елемента, відносну атомну масу, формулу вищого оксиду, валентність у вищому оксиді, формулу леткої сполуки з Гідрогеном.

Назва елемента	Гідроген	Гелій	Літій	Берилій	Бор	Карбон	Нітроген	Оксиген
Порядковий номер	1	2	3	4	5	6	7	8
Хімічний символ	H	He	Li	Be	B	C	N	O
Відносна атомна маса (округлена)	1	4	7	9	11	12	14	16
Формула оксиду	H ₂ O	—	Li ₂ O	BeO	B ₂ O ₃	CO ₂	N ₂ O ₅	—
Валентність у вищому оксиді	1	0	1	2	3	4	5	—
Формула леткої сполуки з Гідрогеном	—	—	—	—	—	CH ₄	NH ₃	H ₂ O
Валентність у сполуці з Гідрогеном	—	—	—	—	—	4	3	2

Потім вчений розставив елементи в порядку зростання відносних атомних мас, пронумеровував їх, а наданий номер назвав порядковим номером.

Д.І. Менделєєв поділив ряд на відрізки і розмістив їх один під одним. При цьому елементи з подібними властивостями опинилися один під одним. Отримався прообраз сучасної періодичної системи.

1 H	2 He	3 Li	4 Be	5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne	11 Na	12 Mg	13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar	19 K	20 Ca
										1 H	2 He								
		3 Li	4 Be	5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne										
		11 Na	12 Mg	13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar										
		19 K	20 Ca																

Закономірності, які спостерігав Д.І. Менделєєв у кожному відрізку:

Символ хімічного елемента	Li	Be	B	C	N	O	F	Ne
Відносна атомна маса	7	9	11	12	14	16	19	20
Вищий оксид	Li ₂ O	BeO	B ₂ O ₃	CO ₂	N ₂ O ₅	—	—	—
Гідрат оксиду	LiOH	Be(OH) ₂	H ₃ BO ₃	H ₂ CO ₃	HNO ₃	—	—	—
Летка сполука з Гідрогеном	—	—	—	CH ₄	NH ₃	H ₂ O	HF	—
Символ хімічного елемента	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar
Відносна атомна маса	23	24	27	28	31	32	35,5	40
Вищий оксид	Na ₂ O	MgO	Al ₂ O ₃	SiO ₂	P ₂ O ₅	SO ₃	Cl ₂ O ₇	—
Гідрат оксиду	NaOH	Mg(OH) ₂	Al(OH) ₃	H ₂ SiO ₃	H ₃ PO ₄	H ₂ SO ₄	HClO ₄	—
Летка сполука з Гідрогеном	—	—	—	SiH ₄	PH ₃	H ₂ S	HCl	—

Які закономірності спостерігав Д.І.Менделєєв у кожному відрізку

- 1) Металічні властивості спадають, неметалічні – зростають;
- 2) Валентність в сполуках з Оксигеном зростає;
- 3) Характер вищих оксидів та відповідних їм гідратів оксидів змінюється від основного через амфотерні до кислотних;
- 4) Валентність в летких сполуках з Гідрогеном спадає.

У 1869р. **Д.І. Менделєєв**
сформулював періодичний
закон:

**Властивості елементів і властивості
утворених ними простих і складних сполук
перебувають у періодичній залежності від
величини атомних мас.**

Періодична система хімічних елементів — графічне зображення періодичного закону.

Период	Ряд	ГРУППЫ ЭЛЕМЕНТОВ										
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII			
1	1	(H)							H ¹ 1,00797 Водород	He ² 4,0026 Гелий	Обозначение элемента Атомный номер <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> Li³ 6,939 Литий </div> Относительная атомная масса	
2	2	Li ³ 6,939 Литий	Be ⁴ 9,0122 Бериллий	B ⁵ 10,811 Бор	C ⁶ 12,01115 Углерод	N ⁷ 14,0067 Азот	O ⁸ 15,9994 Кислород	F ⁹ 18,9984 Фтор	Ne ¹⁰ 20,179 Неон			
3	3	Na ¹¹ 22,9898 Натрий	Mg ¹² 24,305 Магний	Al ¹³ 26,9815 Алюминий	Si ¹⁴ 28,086 Кремний	P ¹⁵ 30,9738 Фосфор	S ¹⁶ 32,064 Сера	Cl ¹⁷ 35,453 Хлор	Ar ¹⁸ 39,948 Аргон			
4	4	K ¹⁹ 39,102 Калий	Ca ²⁰ 40,08 Кальций	21 44,956 Sc Скандий	22 47,90 Ti Титан	23 50,942 V Ванадий	24 51,996 Cr Хром	25 54,9380 Mn Марганец	26 55,847 Fe Железо	27 58,9330 Co Кобальт	28 58,71 Ni Никель	
	5	29 63,546 Cu Медь	30 65,37 Zn Цинк	31 69,72 Ga Галлий	32 72,59 Ge Германий	33 74,9216 As Мышьяк	34 78,96 Se Селен	35 79,904 Br Бром	36 83,80 Kr Криптон			
5	6	37 85,47 Rb Рубидий	38 87,62 Sr Стронций	39 88,905 Y Иттрий	40 91,22 Zr Цирконий	41 92,906 Nb Ниобий	42 95,94 Mo Молибден	43 [99] Tc Технеций	44 101,07 Ru Рутений	45 102,905 Rh Родий	46 106,4 Pd Палладий	
	7	47 107,868 Ag Серебро	48 112,40 Cd Кадмий	49 114,82 In Индий	50 118,69 Sn Олово	51 121,75 Sb Сурьма	52 127,60 Te Теллур	53 126,9044 I Йод	54 131,30 Xe Ксенон			
6	8	55 132,905 Cs Цезий	56 137,34 Ba Барий	57 138,91 La* Лантан	72 178,49 Hf Гафний	73 180,948 Ta Тантал	74 183,85 W Вольфрам	75 186,2 Re Рений	76 190,2 Os Осмий	77 192,2 Ir Иридий	78 195,09 Pt Платина	
	9	79 196,967 Au Золото	80 200,59 Hg Ртуть	81 204,37 Tl Таллий	82 207,19 Pb Свинец	83 208,980 Bi Висмут	84 [210]* Po Полоний	85 [210] At Астат	86 [222] Rn Радон			
7	10	87 [223] Fr Франций	88 [226] Ra Радий	89 [227] Ac** Актиний	104 [261] Rf Резерфордий	105 [262] Db Дубний	106 [263] Sg Сиборгий	107 [262] Bh Борий	108 [265] Hs Хассий	109 [266] Mt Майтнерий	110 [271] Ds Дармштадтий	
	11	111 [272] Rg Рентгений	112 [285] Cn Коперниций	113 [286] Nh Нихоний	114 Fl Флеровий	115 Mc Московский	116 Lv Ливерморий	117 Ts Теннессин	118 [294] Og Оганесон			

Лантаноиды*	58 140,12 Ce Церий	59 140,907 Pr Празеодим	60 144,24 Nd Неодим	61 [147]* Pm Прометий	62 150,35 Sm Самарий	63 151,96 Eu Европий	64 157,25 Gd Гадолиний	65 158,924 Tb Тербий	66 162,50 Dy Диспрозий	67 164,930 Ho Гольмий	68 167,26 Er Эрбий	69 168,934 Tm Тулий	70 173,04 Yb Иттербий	71 174,97 Lu Лютеций
Актиноиды**	90 232,038 Th Торий	91 [231] Pa Протактиний	92 238,03 U Уран	93 [237] Np Нептуний	94 [244] Pu Плутоний	95 [243] Am Америций	96 [247] Cm Кюрий	97 [247] Bk Берклий	98 [252]* Cf Калифорний	99 [254] Es Эйнштейний	100 [257] Fm Фермий	101 [257] Md Менделевий	102 [255] No Нобелий	103 [256] Lr Лоуренсий

Будова періодичної системи

- Елементи, розташовані в періодичній системі утворюють 7 періодів. Період – це горизонтальний ряд хімічних елементів, розміщених відповідно до зростання їх відносних атомних мас, що починається лужним металом і закінчується інертним елементом.

1	H Гідроген 1,00795							(H)	He Гелій 4,0026	
2	Li Літій 6,9412	Be Берилій 9,01218	B Бор 10,812	C Карбон 12,0108	N Нітроген 14,0067	O Оксиген 15,9994	F Флуор 18,9984	Ne Неон 20,179		
3	Na Натрій 22,98977	Mg Магній 24,305	Al Алюміній 26,98154	Si Силіцій 28,086	P Фосфор 30,97379	S Сульфур 32,06	Cl Хлор 35,453	Ar Аргон 39,948		
4	K Калій 39,0983	Ca Кальцій 40,08	Sc Скандій 44,9559	Ti Титан 47,9	V Ванадій 50,9415	Cr Хром 51,996	Mn Манган 54,938	Fe Ферум 55,847	Co Кобальт 58,9332	Ni Нікель 58,7
	Cu Купрум 63,546	Zn Цинк 65,38	Ga Галій 69,72	Ge Германій 72,59	As Арсен 74,9218	Se Селен 76,96	Br Бром 79,904	Kr Криптон 83,8		

Періоди

Малі
1,2,3 періоди

Великі
4,5,6,7 періоди

Будова періодичної системи

□ Елементи, розташовані в періодичній системі, утворюють 8 груп.

Група – це вертикальний стовпчик, в якому один під одним розміщені елементи подібні за властивостями.

I	II	VII
(H)		H 1 1,00797 Водород
Li 3 6,939 Литій	Be 4 9,0122 Берилій	F 9 18,9984 Фтор
Na 11 22,9898 Натрій	Mg 12 24,305 Магній	Cl 17 35,453 Хлор
K 19 39,102 Калій	Ca 20 40,08 Кальцій	25 Mn 54,9380 Марганець
29 Cu 63,546 Медь	30 Zn 65,37 Цинк	Br 35 79,904 Бром
Rb 37 85,47 Рубидій	Sr 38 87,62 Стронцій	43 Tc [99] Технецій
47 Ag 107,868 Серебро	48 Cd 112,40 Кадмій	I 53 126,9044 Иод
Cs 55 132,905 Цезій	Ba 56 137,34 Барій	75 Re 186,2 Рений
79 Au 196,967 Золото	80 Hg 200,59 Ртуть	At 85 [210] Астат
Fr 87 [223] Францій	Ra 88 [226] Радій	107 Bh [262] Борий
111 Rg [272] Рентгеній	112 Cn [285] Коперницій	Ts 117 Теннессин

Підгрупи

Головна (A)

Побічна (B)

Складається з елементів і малих і великих періодів

Складається з елементів лише великих періодів

Будова періодичної системи

- Вниз таблиці винесено загальні формули вищих оксидів і летких сполук Гідрогеном

Загальна формула вищого оксиду	R_2O	RO	R_2O_3	RO_2	R_2O_5	RO_3	R_2O_7	—
Загальна формула леткої сполуки з Гідрогеном	—	—	—	RH_4	RH_3	H_2R	HR	—

Елементи з порядковими номерами 58-71 та 90-103, особливо схожі за властивостями, утворюють два сімейства — лантаноїдів та актиноїдів.

Легкі метали*	58 Ce 140,12 Церій	59 Pr 140,907 Празеодим	60 Nd 144,24 Неодим	61 Pm [147]* Прометій	62 Sm 150,35 Самарій	63 Eu 151,96 Європій	64 Gd 157,25 Гадоліній	65 Tb 158,924 Тербій	66 Dy 162,50 Диспрозій	67 Ho 164,930 Гольмій	68 Er 167,26 Ербий	69 Tm 168,934 Тулій	70 Yb 173,04 Иттербий	71 Lu 174,97 Лютецій
Актиноїди**	90 Th 232,038 Торій	91 Pa [231] Протактіній	92 U 238,03 Уран	93 Np [237] Нептуній	94 Pu [244] Плутоній	95 Am [243] Америцій	96 Cm [247] Кюрій	97 Bk [247] Берклій	98 Cf [252]* Каліфорній	99 Es [254] Ейнштейній	100 Fm [257] Фермій	101 Md [257] Менделевий	102 No [255] Нобелій	103 Lr [256] Лоуренсій

Дайте правильну відповідь:

- 1). Скільки періодів містить періодична система?
- 2). Які бувають періоди?
- 3). Чим відрізняються між собою періоди?
- 4). Скільки хімічних елементів містить 1 період?
- 5). Скільки хімічних елементів містить 2 та 3 періоди?
- 6). Скільки хімічних елементів містить 4 період?
- 7). Скільки груп містить періодична система?
- 8). На які дві підгрупи поділяється кожна група?
- 9) Яка підгрупа є головною?
- 10) Яка підгрупа є побічною?

Охарактеризуйте положенням елемента в періодичній системі за планом

Назва елемента	Порядковий номер	Відносна атомна маса	Номер періоду	Номер групи	підгрупа
<i>K - Калій</i>	<i>19</i>	<i>39</i>	<i>4</i>	<i>I</i>	ГОЛОВНА
Ca -					
P -					
Fe -					

Як змінюються властивості елементів в періодах і групах

Властивості	Зміни у періодах →	Зміни у головних підгрупах ↓
Металічні	послаблюються	посилюються
Неметалічні	посилюються	послаблюються
Вища валентність за Оксигеном	збільшується	постійна
Валентність в летких сполуках з Гідрогеном	зменшується	постійна

**Тема: Періодичний закон Д. І. Менделєєва.
Періодична система хімічних елементів Д.Ш.
Менделєєва, її структура.**

Домашнє завдання

- Вивчити § 2,3 (П.П.Попель,Л.С. Крикля)**
- Виконати вправу № 15 ст. 21**
- Скласти кросворд «Періодична система»***